Om ordspråk

Mårten Steen

Boksidan

Om ordspråk

Mårten Steen

Omslag: Cecilia Ingard.

Copyright: Förlaget Boksidan 2010
Box 558
146 33 Tullinge

Om ordspråk, ISBN-nummer: 978-91-86199-44-9

Varför inte läsa om andra intressanta företeelser på www.boksidan.com?

Med ordspråk avses här färdiga meningar som med samma lydelse används, eller har använts, av många människor för att överföra livserfarenhet.

Min mor använde ofta dylika meningar, exempelvis:

Man ska inte gråta över spilld mjölk.

När min leksak gått sönder.

Eller

För lite eller för mycket skämmer allt.

Då hon tyckte det räckte med salt på maten.

En fördel med att använda ordspråk, istället för en i stunden komponerad mening, är att risken minskar för att tvingas förklara sig. Eftersom, exempelvis den underförstådda kritiken, inte sägs rätt ut och därmed är svårare att bemöta. Dessutom kan användaren slippa undan kritik, eftersom standardfraser som ordspråk ofta används lite vårdslöst.

Och ordspråken predikar ingalunda en enda väg genom livet. Det finns tvärtom många ordspråk som talar emot handlingar som andra förespråkar (se tabell 1). Till gagn för de som behärskar många ordspråk, enär de har lämpliga visdomsord att ta till oavsett utgången av varje företag.

Tabell1. Exempel på mer eller mindre motstridiga ordspråk i bilagan[1] tolkade till modern rikssvenska.

Nr i bilagan	Ordspråk	Nr	Motstridigt dito
128	*Blod är tjockare än vatten.*	668	*Släkten är värst.*
672	*Snålheten bedrar visheten.*	315	*Den som spar han har.*
52	*Man måste lära sig att krypa innan man kan gå.*	360	*Man ska inte krypa innan man kan gå.*
138	*Den som går i borgen går i sorgen.*	615	*I nöden prövas vännen.*
187	*Man ska ta dan som den kommer.*	68	*Som du bäddar får du ligga.*
235	*Efter regn kommer solsken.*	238	*Efter åska kommer regn.*
477	*Håll tand för tunga.*	355	*Det kostar inget att fråga.*
303	*Mången man gör lätt arbete.*	500	*Ju fler kockar desto sämre soppa.*
16	*Gammalt groll sitter i.*	715	*Tiden läker alla sår.*
39	*Dör ölet är inne är vettet ute.*	687	*En sup gör ingen fyllehund.*
445	*Gömt är snart glömt.*	446	*Det som göms under snö tinar upp i tö.*
527	*Som man är klädd blir man hädd.*	528	*Allting klär en skönhet.*

[1.] Nordiska Museet samlar fortlöpande in information rörande olika specifika frågor från en mängd rapportörer runt om i Sverige. En av dessa rapporter från en insamling av ordspråk och talesätt, presenteras i sin helhet i bilagan. Just den rapporten valdes bland en stor mängd rapporter i detta ämne, därför att den är skriven med skrivmaskin och därmed lätt att läsa jämför med de flesta andra som är handskrivna. Även om alla meningar som räknas upp i bilagan inte är ordspråk, enlig definitionen ovan, kommer alla meningar i bilagan fortsättningsvis att kallas för ordspråk.

Numera hör jag sällan någon använda ordspråk. Det kan betyda att bruket har minskat. Fast det är svårt att veta, eftersom det skulle kräva en jämförelse mellan slumpvisa samtal från då och nu. Vilket är omöjligt. Den digra samling ordspråk som presenteras i bilagan, berättade av så få som två personer, tyder emellertid på att det är fallet. För jag tvivlar på att det överhuvudtaget går att hitta någon i Sverige idag, som kan räkna upp ens hälften så många ordspråk.

En liten intervjuundersökning[2] (se tabell 2 på nästa sida) indikerar att bara ungefär en femtedel av ordspråken i bilagan är allmänt kända idag, en tredjedel är helt okända och därtill att två tredjedelar av dessa inte används.

[2.] Sju personer (2 kvinnor och 5 män i åldrarna 36-47 år, medelålder 42 år, boende i Stockholm) tillfrågades om de hört eller använt ett urval ur bilagan. Urvalet bestod av vart 20:e ordspråk, utom i de fall min tolkning av den dialektala texten blev för oklar eller för orytmisk. Då är nästkommande ordspråk valt istället. Och om detsamma gällde även detta valde jag det 19:e ordspråket.

Tabell 2. 36 ordspråk slumpmässigt valda ur bilagan. De ordspråk som är markerade med grönt var kända av alla, de gulmarkerade var kända av en del, emedan de rödmarkerade inte var kända av någon.

Nr	Ordspråk	Hört det eller något likt (% ja)	Använt det eller något likt? (% ja)
1	*Jag kom inpå, ja, som osten på smörgåsen.*	0	0
20	*Där ingen anklagare är, fälls ingen dom.*	0	0
40	*När barnet får som det vill så grinar det inte.*	29	0
60	*Ge inte barnet för långa tömmar.*	14	0
80	*Slår du då det regnar får du hässja då det blir vackert.*	14	0
100	*Idog hand gör rik, lat gör fattig.*	43	0
120	*Det är långt från och dit, sa kärringen och sköt på månen.*	14	0
140	*Ett vedträ kan inte brinna och en kärring kan inte träta.*	14	0
160	*Grannar byter sällan hästar.*	0	0
181	*Med måttliga vänner varar vänskapen längre.*	0	0
201	*Egen härd är guld värd.*	86	0
220	*Elden är en god dräng, men en dålig husbonde.*	43	0
240	*Se guds änglar, men nyp dom inte.*	0	0
260	*Du är dum som en åsna.*	100	43
280	*Det är inte så farligt bara man inte är rädd.*	57	29
299	*Fattig men stolt, krusar för ingen men är hövlig emot alla.*	14	0
320	*Fint ska det vara, kosta vad det vill.*	100	14
340	*Man ska krypa innan man kan gå.*	100	29
360	*En drucken karl talar ur hjärtats grund.*	57	14
379	*Ser du något mer än vad gud har skapat, får du tåla skratt och gap.*	0	0
401	*De gamla ska man ära och de unga ska man lära.*	57	0
421	*Det går inte att göra alla till lags.*	100	71
441	*Det är klart som korvspad.*	100	71
460	*Alla vill herre vara, ingen vill säcken bära.*	0	0
480	*Kasta käppen i hundhopen, den gnäller den som käppen får.*	0	0
500	*Man ska inte svära då man har dåligt på fötterna.*	43	14
521	*Alla svin är svarta i mörkret.*	14	0
540	*Så gär det till i krig: den som är hemma blir skjuten och den som är borta går fri.*	0	0
560	*Om kvällen blir den late flitig.*	29	14
580	*Bättre lycka nästa gång.*	100	71
601	*Norrvädret är kallt från vart det än blåser.*	0	0
620	*Å vad är det inte pengar gör.*	29	0
641	*På sig själv känner man andra.*	100	71
660	*Skryt och skrävla, i morgon får du skrubba källaren.*	0	0
680	*Äta har sin tid och arbete sin.*	86	29
700	*De kom efter som arbogaölet.*	14	0

En del ordspråk, som nedanstående, rättfärdigade de som inte gjorde något åt sin livsituation och hånade de som försökte. Dylika orspråk kanske passade bättre i äldre tider, då det var ännu svårare än idag att byta miljö och livsbetingelser[3].

Nr 18 i bilagan: *Den som kan göra allting är en klåpare i allt.*

Nr 52: *Man måste lära sig att krypa innan man kan gå.*

Nr 53: *Flyg inte högre än vad vingarna bär.*

Nr 267: *Den som högt vill kliva faller ofta ned.*

Nr 359: *Man ska inte flaxa innan man flyger.*

Nr 454: *Man vet vad man har, men inte vad man får.*

Nr 539: *Tur i spel och otur i kärlek.*

Nr 544: *Den som inte kan det ena kan det andra.*

Nr 654: *Skomakare bli vid din läst.*

Emedan vi idag snarare hyllar dem som gör tvärtemot dessa ordspråks andemening. Dessa kallas för klassresenärer, visionärer, entreprenörer och andra positivt laddade tillmälen.

3. Bland annat på grund av att det fanns färre yrken att välja mellan, enär de yrkesmässiga valen för majoriteten av befolkningen, endast stod emellan olika former av naturbruk. Vilket syns i att för drygt 100 år sedan sysselsatte enbart jordbruket runt hälften av den yrkesverksamma befolkningen (Statistiska Centralbyråns årsbok 1901). Numera är det däremot inte fler än drygt 1% som arbetar i jordbruket (Statistiska Centralbyråns årsbok 2005).

Ganska många av ordspråken i bilagan uppmanar till hårt arbete dagen lång:

Nr 26: *Arbete gör vilan ljuv.*

Nr 27: *Arbetsamhet är en dygd.*

Nr 28: *Den som vill leva måste arbeta och den som vill vara fri måste dö.*

Nr 29: *Desto mer man arbetar, desto mer kan man få.*

Nr 90: *Tidigt uppe och sent i säng.*

Nr 235: *På lättjans åker växer inga dygdens blomster.*

Nr 449: *Arbete adlar mannen.*

Nr 697: *Den som ej sår skördar ej heller.*

Vilket inte passar så väl i dagens samhälle där maskiner gör det mesta av det hårda arbetet och de som har arbete som regel varken får eller behöver arbeta mer än fyrtio timmar i veckan.

Andra gamla ordspråk uppmanar till sparsamhet:

Nr 74: *Bättre en fågel i handen än tio i skogen.*

Nr 83: *Lappa dina byxor och betala din skuld.*

Nr 315: *Den som spar han har.*

Nr 405: *Vardagsgrann är helgdagstrasig.*

Nr 669: *Små smulor är också bröd.*

Vilka kanske inte heller är så gångbara idag när vi ideligen exponeras för mängder av reklam med motsatt budskap.

En del ordspråk är fördomsfulla, andra elaka emedan ytterligare andra befäster ojämlika könsroller (se tabell 3). Det gör att eventuellt bruk kan upplevas som stötande.

Tabell 3. Exempel på ordspråk från bilaga 1 som är fördomsfulla, elaka eller nedvärderande.

Nr	Ordspråk
8	*Den man älskar så agar man.*
13	*Aga din son medan något hopp är att han inte blir dig för styver.*
48	*Ett äktenskap utan barn är som en himmel utan sol.*
103	*Han som inte vill arbeta, ska heller inte äta.*
127	*Äpplet faller inte långt ifrån trädet.*
140	*Ett vedträ kan inte brinna och en kärring kan inte träta.*
151	*Den enes död, är den andres bröd.*
251	*Kärringgnag är som skoskav.*
351	*Rött hår och tallskog växer sällan i god jord.*
386	*Andra giftemålet är som uppvärmt kaffe.*
402	*De unga ska man ära och de gamla ska man smeta in med tjära.*
508	*Kärringträta och barnväta räcker inte till kvällen.*
513	*Var och en ska vara karl för sin hatt.*
514	*Bra karl reder sig själv.*
515	*En karl vid sitt ord och tiggaren vid sin påse.*
545	*Kvinnans list övergår mannens förstånd.*
553	*Ändan lär lappen skjuta.*
554	*Lappen är bättre än hönsen.*
712	*Gör man gott åt pack, får man skam till tack.*

Många av de gamla ordspråken byggde dessutom på vardagliga och förmodligen lättförståeliga företeelser i det forna bondesamhället. Vilka för oss i dagens postindustriella tillvaro kan vara svåra att förstå, exempelvis:

Nr 403: *Liten tuva stjälper ofta stort lass*

Vem har någon verklig erfarenhet av hästkärrors stabilitet idag? Och därmed någon riktig känsla för den bildliga betydelsen i uttrycket. Om man betraktar den ordagranna betydelsen förefaller det märkligt att en enda vagn kom fram utan att välta eftersom de gamla vägarna antagligen var översållade med tuvor. Borde inte större tuvor välta vagnarna ännu oftare i förhållande till sin förekomst? En översättning av ordspråket till moderna företeelser skulle kanske förtydliga andemeningen:

Liten vägbula stjälper ofta stor lastbil

Men det vet väl var och en att det inte är sant och därmed saknar texten mening. En relevant tolkning i moderna termer vore istället kanske:

Liten bugg kraschar ofta stort program

Vilket antyder en djupare mening som har något att säga utöver det rent banala. Det vill säga att de stora buggarna är så uppenbara att de upptäcks av programmakarna och därmed blir eliminerade redan innan programmet släpps på marknaden. Emedan en del av de mindre blir kvar och därmed utgör de en källa till problem för alla framtida brukare.

Det finns betydligt fler ordspråk i bilagan, med tydliga syftningar till det forna jordbrukssamhället. Och enligt ett antal tillfrågade personer[4] är det få av dessa som fungerar idag (tabell 4). Av de 20 som valts ut ur bilagan är det endast två som samtliga trodde skulle kunna fungera (grönmarkerade). Denna misstanke förstärks av att samtliga tillfrågade endast i ett av de 20 fallen gjorde samma tolkning. I övriga fall angav de flera betydelsemässigt olika tolkningar inklusive ”vet inte”.

Tabell 4. Ordspråk med kraftigt agrara referenser utvalda ur bilagan. Den vanligaste tolkningen, exklusive ”jag vet inte”, bland de sex intervjupersonerna och antalet som gjorde den tolkningen. Samt hur många som trodde att ordspråket skulle kunna vara användbart idag.

Nr	Ordspråk	Vanligaste tolkningen	Dylik tolkning (antal)	Fungerar (antal ja)
74	*Bättre en fågel i handen än tio i skogen.*	Bättre att ha en säker tillgång än tio osäkra	4	4
80	*Slår du då det regnar får du hässja när det blir vackert.*	Förbered ditt arbete annars blir det merarbete.	3	1
124	*Man kan inte begära mer av en dikalv än att den springer.*	Man ska inte ställa för höga krav på en nybörjare.	4	1
130	*Gamla bockar har styva horn.*	Gamla människor är oflexibla.	3	2
133	*Skomakarhustrun och smedens häst har sämst på fötterna.*	Man fokuserar mer på dina kunder än på ditt eget.	3	0
144	*Djupa brunnar torkar inte.*	Ett ordentligt jobb ger bättre resultat.	3	1
160	*Grannar byter sällan hästar.*	Synd att riskera att bli osams med grannen.	3	1
161	*Man ska inte titta given häst i mun.*	Man ska vara glad för en present.	3	1
167	*Man känner sina svin på gången.*	Man vet vem man har att göra med på vissa tecken.	2	0
193	*När dynga jäser, då jäser den över alla bräddar.*	När det är för mycket problem blir det problem överallt.	2	2
285	*Ju mer man rör i dyngan, desto mer luktar den.*	Börjar man rota i något dåligt växer det.	5	3
389	*Man mal inte mer än en gång åt svin.*	Man anstränger sig inte mer än en gång för någon som är otacksam.	3	2
413	*Efter allmänn landsväg växer sällan gräs.*	Man roffar åt sig av det gemensamma.	2	0
485	*En blind höna hittar också ett korn.*	Även en inkompetent person lyckas ibland.	2	3
523	*Man ska inte inbilla bönderna att torparna värpt ägg.*	Du ska inte förvänta dig att någon du behandlar illa levererar resultat.	1	0
532	*Man saknar inte oxen förrän båset är tomt.*	Det man har tar man för givet.	6	6
617	*Han kom fram han som körde med oxen också.*	Hastigheten är inte avgörande.	3	1
688	*Mitt i vägen är den renaste dyngan.*	När man tror att allt ska gå bra dyker det upp problem.	1	1
693	*Den som sår i hundskinnspäls får skörda i skjortärmarna.*	Köp bra kvalitét på kläderna.	1	0
703	*Köp inte grisen i säcken.*	Syna det du köper.	5	6

[4] Fem män och en kvinna (36, 40, 44, 45, 45 och 47 år) som bor i Stockholm ombads ge mig en tolkning utan att någon av de andra var närvarande. Och de tillfrågades om de trodde att ordspråket var gångbart idag. D v s. att de som hörde ordspråket användas skulle tolka det på det sätt som respektive intervjuperson trodde var korrekt.

Inte ens när jag valde ordspråk som jag hört ofta och frågade tre personer[5] med likartad bakgrund om deras tolkning, stämde våra tolkningar överens betydelsemässigt i mer än en tredjedel av fallen (grönmarkerade tolkningar i tabell 5). Trots att de medverkande också hört de flesta ordspråken tidigare (alla hade hört 74 av totalt 84). Det visar tydligt hur stor risken är för att bli misstolkad vid brukandet av ordspråk och därmed problemen med att använda dom.

Och behovet av ordspråk kanske är mindre idag än vad det har varit. Kunskap förmedlad i form av enstaka meningar behövdes antagligen mer i en tid då de flesta bara gick i skolan i sex år. Och inte heller kunde lära sig mer genom att läsa böcker eftersom tillgången på böcker var väldigt begränsad. Därutöver kunde de inte lära sig något genom att resa eller se sedelärande historier på bio eller TV. Eftersom det första var väldigt ovanligt och det två senare var omöjliga.

Tabell 5. Urval av ordspråk från bilagan som jag hört flera gånger, hur stor andel av de tillfrågade som har hört det eller något väldigt likt, min tolkning, samt de intervjuades tolkningar. I de fall samtliga tolkningar har samma andemening är dessa överstrukna med grönt. I de fall det finns minst tre olika tolkningar (inklusive tolkningen ”vet inte”) är dessa överstrukna med rött, övriga är överstrukna med gult.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
8	*Den man älskar så agar man.*	*2*	Man är strängast emot dom som står en närmast.	Du får slå din familj.	Med dom nära och kära är man mer avslappnad på gott och ont.	Eftersom jag tycker om dig ger jag dig kritik/uppfostran.
15	*Det ska krökas i tid, det som krokigt ska bli.*	*2*	Man måste börja träna tidigt om man ska bli bra på något.	Vet inte.	Har man inte planerat ordentligt blir det inte bra.	Det tar tid att ändra en egenskap hos någon.
21	*En annan gång är en skälm.*	*0*	Att säga att man gör något senare är skitsnack.	Vet inte.	Vet inte.	Nästa gång är det du som gör bort dig så var förlåtande.
49	*Andras ungar och egna barn.*	*2*	Ens egna barn är underbara till skillnad ifrån barn i allmänhet.	Man har koll på alla barn.	Egna barn är mer värda än andras.	Vet inte.
51	*Alla är vi barn i början, ingen mästare född.*	*3*	Det krävs mycket övning för att bli bra på något.	Det tar tid att bli bra.	Alla måste ju lära sig en del.	Från start är vi alla nybörjare.
56	*Lika barn leka bäst.*	*3*	Ju mer man delar intressen med någon desto bättre fungerar man ihop.	Ju mer lika man är desto bättre fungerar man ihop.	Man funkar bäst med dom som är lite lika.	En partner med liknande egenskaper är bästa valet.
63	*Lite roar barnen.*	*3*	Det krävs inte mycket för att en barn ska ha roligt.	Man ska inte ge barnen för mycket.	Man behöver inte ha så mycket för att ett barn ska bli nöjt.	Barnen har kvar sina naturliga värderingar.
67	*Kärt barn har många namn.*	*3*	Ju kärare något är för en desto fler tillmälen har man för det.	Omtyckta barn får många smeknamn.	Man ger många smeknamn åt någon man tycker om.	Vet inte.

5. Tre män i min ålder som jag känner väl och som känner varandra, tillfrågades en i taget utan någon annan närvarande om de hört ordspråket och de ombads ge mig en tolkning.

Tabell 5. Fortsättning.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
74	*Bättre en fågel i handen än tio i skogen.*	*3*	Bättre att ta vara på något man har istället för att chansa på att man kan få något bättre.	Bättre att ha något än att riskera att inte ha någonting alls.	Den som gapar efter mycket mister ofta hela stycket.	Bättre en säker sak än tio osäkra.
81	*Ingen rök utan eld.*	*3*	Det finns ofta en viss grund för ett rykte.	Ingen revolution utan aggitator.	Inget skvaller utan orsak.	Är det mycket rykten så stämmer de oftast.
101	*Hungern är bästa kryddan.*	*3*	Ju hungrigare man är desto bättre smakar maten.	Man kan få barn att äta allt när dom är hungriga.	Är du rejält hungrig smakar allting gott.	Som det låter.
111	*Låt maten tysta mun.*	*3*	Fokusera på maten när du äter.	Man ska vara tysst när man äter.	Man ska inte prata med mat i munnen.	Håll käften och ät.
112	*Små grytor har också öron.*	*3*	Små barn hör och förstår mer än man kan tro.	Man ska inte prata om känsliga saker när barn är i närheten.	Även om du tror att barnen inte begriper så gör dom det.	Tänk på att även små barn hör.
123	*Där vinet är inne är vettet ute.*	*2*	Fulla människor är korkade.	Akta dig för alkohol.	Som det låter.	Krökar du så blir kommunikationen mer direkt.
127	*Äpplet faller inte långt ifrån trädet*	*3*	Man blir ungefär som sina föräldrar.	Man har likhet med föräldrarna.	Man blir som sina föräldrar.	En son är rätt lik sin far.
128	*Blod är tjockare än vatten.*	*3*	I svåra situationer kan man lita mer på släkten än på vänner.	Vänskapen med släkten är viktigare än vänskapen med kompisar.	Man blir som sina föräldrar.	Familjeband är viktigare än vänskapsband i långa loppet.
138	*Den som går i borgen går i sorgen.*	*1*	Man ska inte gå i borgen för någon.	Vet inte.	Att gå i borgen är att skapa problem.	Bli aldrig borgenär.
139	*Bättre stämma i bäcken än i ån.*	*3*	Man bör ta tag i problemen innan dom hunnit växa sig stora.	Vet inte.	Vet inte.	Det är bättre att att ta hand om ett problem direkt jämfört med att skjuta på det.
141	*Den som gapar efter mycket mister ofta hela stycket.*	*3*	Man måste kompromissa lite annars kanske det inte blir något alls.	Sukta efter lite och du får behålla det.	Får du lite och inte är nöjd med det blir du av med allt.	Nöj dig med en mindre vinst.
151	*Den enes död, är den andres bröd.*	*3*	Det som är dåligt för en person är bra för en annan.	Det var tråkigt att han dog, men då överlever jag i alla fall.	Går det dåligt för någon går det bra för någon annan.	Den som är alert kan tjäna en hacka även på en katastrof.
157	*Kaka söker maka.*	*3*	Man söker sig till likasinnade.	Vet inte.	Man söker en livspartner som man passar med.	Vet inte.

Tabell 5. Fortsättning.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
170	*För sent ska syndaren vakna.*	*3*	Man kommer ofta på att man gjort fel när det är för sent att be om ursäkt.	Tänk efter före.	Den som gör fel upptäcker det sent.	Det är på ålderns höst man förstår att man felat.
179	*Många bäckar små gör en stor å.*	*3*	Många små inkomster kan tillsammans ge en stor vinst.	Vet inte.	Man samlar ihop lite här och där.	Att spara här och där ger i slutändan en stor summa.
182	*Bränt barn skyr elden.*	*3*	Man lär sig på sina misstag.	Man lär sig av sina misstag.	Har man blivit bränd en gång så aktar man sig.	Det man blivit skrämd av undviker man.
198	*Skam den som ger sig.*	*3*	Det är svagt att ge upp.	Ge aldrig upp.	Fortsätt att kämpa på.	Pröva igen.
199	*Bättre brödlös än rådlös.*	*3*	Det är bättre att ha en bra plan för hur man ska tjäna pengar jämfört med att ha pengar nu, men ingen plan.	Vet inte.	Hellre brist på mat och en vision framåt för det leder till något bättre.	Pank kan man vara, men man bör ha en plan.
201	*Egen härd är guld värd.*	*3*	Det viktigt att ha ett eget hem.	Hemmet är tryggaste platsen.	Eget företag är bättre.	Ett eget företag är bättre än en anställning.
215	*Bättre att gå än att illa fäkta.*	*3*	Det är dumt att strida om man inte har en chans att vinna.	Om man inte har en chans bör man inte försöka.	Ser du att du inte vinner gå därifrån.	Kan du inte slåss är det bättre att fly.
224	*Det är inte ens fel att två träter.*	*2*	Även om man inte tror det, har man del i att det blir bråk.	Det behövs två för att bråka.	Båda bidrar till ett bråk.	Det är oftasts bägges fel.
225	*Det är som att sila mygg och svälja kameler.*	*3*	Man hänger upp sig på detaljer och missar det viktiga.	För mycket fokus på detaljer.	Man hänger upp sig på detaljer istället för det viktiga.	Häng inte upp dig på detaljer.
235	*Efter regn kommer solsken.*	*3*	Det blir bättre.	Förr eller senare vänder det.	Det blir alltid bättre efter att man har haft problem.	Det blir bättre i morgon.
245	*En olycka kommer sällan ensam.*	*3*	Kommer en dålig nyhet följer ofta flera.	Ofta fler olyckor på en gång.	Olyckor kommer tre och tre.	När du gjort bort dig är det stor sannolikhet att du gör det igen.
248	*En gång är ingen gång.*	*3*	Man kan ursäkta att någon gör något dumt en gång.	Man har rätt att göra fel en gång.	Har det bara hänt en gång så låt det gå.	En gång kan hända och man ska inte dra några växlar på det.

Tabell 5. Fortsättning.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
253	*Den som ger sig in i leken får leken tåla.*	*3*	Ger man sig in i något frivilligt får man acceptera konsekvenserna.	Börjar man slåss får man ta följderna.	Har man tagit steget får man gilla läget.	Som det låter.
254	*Ärlighet varar längst.*	*3*	I längden blir det sämre om man ljuger.	Som det låter.	Som det låter.	Man kan få kortsiktiga fördelar genom att ljuga, men man förlorar på det i längden.
255	*Enighet ger styrka.*	*3*	Är alla överens blir gruppen mycket svårare att slå.	Tillsammans är vi starka.	Tvärtom emot ensam är stark.	Som det låter.
264	*Tillfället gör tjuven.*	*3*	Det kan finnas tjuvar var som helst så var alltid försiktig.	Vet inte.	Som det låter.	Som det låter.
268	*När man talar om trollen står de i farstun.*	*2*	Ofta möter man någon eller något man pratat om straxt efter samtalet.	Vet inte.	Det brukar vara så.	När man talar om någon står de osannolikt ofta i ens närhet.
278	*Ingen fara på taket.*	*3*	Allt är under kontroll.	Vet inte.	Det brukar vara så.	Oroa dig inte.
304	*Den som först kom till kvarnen får först mala.*	*3*	Strikt turordning gäller.	Strikt köordning.	Först på bussen får bästa platsen.	Beskrivning av kösystemet.
329	*I de lugnaste vattnen går de största fiskarna.*	*3*	Där man minst anar det finns de största skurkarna.	Där det känns tryggast finns det flest bovar.	Du kan inte alltid lita mest på de som sköter sig bäst.	De största skurkarna kanske inte ens syns.
348	*Osvuret är bäst.*	*3*	Lova inte något.	Man ska inte lova något.	Man ska inte lova för mycket.	Det är inte bra att lova något.
356	*Själv är bäste dräng.*	*3*	Vill man ha något gjort är det bäst att göra det själv.	Gör jag det själv blir det bäst.	Ber jag någon om hjälp blir det inte min kvalitetsnivå.	Jag vet hur jag själv vill ha det och därför är jag bäst på att göra jobbet.
357	*Genvägar är senvägar.*	*3*	Genvägar tar ofta längre tid än de etablerade vägarna.	Gör som du brukar.	Genvägar ser ut att ge bra resultat, men i långsiktigt blir det problem.	Det som tycks vara den snabbaste vägen behöver inte vara den bästa vägen.
359	*Varav hjärtat fullt är därom talar munnen.*	*0*	Människor pratar ofta och gärna om det som de går och tänker på .	Vet inte.	Vet inte.	Känslorna är det viktigaste.
371	*Man ska inte kasta sten, då man sitter i glashus.*	*3*	Klandra inte någon för något om du själv har gjort samma sak.	Prata inte skit om andra.	Man ska vara försiktig med det man säger.	Man ska inte kritisera andra när man själv sitter i samma situation.

Tabell 5. Fortsättning.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
373	*Gammal är äldst.*	*3*	Den erfarnaste vinner.	Äldst bestämmer.	Den som är äldre har mer erfarenhet.	Den som har varit med om något förut vet bäst.
375	*Gammal kärlek rostar inte.*	*3*	Har man älskat någon finns en del av känslorna kvar.	Gamla förälskelser finns kvar.	Man kan käfta utan att det går åt helvete.	Den man en gång älskat slutar man aldrig riktigt att älska.
403	*Liten tuva välter ofta stort lass.*	*3*	Även små problem kan stjälpa stora projekt.	Lasta lagom.	Bär inte mer än du klarar av.	Ett litet problem kan få hela skiten att krascha.
404	*Bättre sent än aldrig.*	*3*	Bättre att komma sent än att inte komma alls.	Bättre att komma sent än inte alls.	Även oxen kommer fram.	Som det låter.
416	*Äta bör man annars dör man.*	*3*	Man måste äta även om man inte har någon lust att göra det.	Som det låter.	Som det låter.	Som det låter.
438	*Det är inte guld allt som glimmar.*	*3*	Bara för att det verkar exklusivt behöver det inte vara det.	Bara det ser finnt ut är det inte värdefullt.	Nej, en del är kattguld.	Krimskrams är krimskrams.
446	*Det som göms under snö tinar upp i tö.*	*3*	Det som man försöker dölja kommer förr eller senare fram.	Plocka upp hundbajset.	Oftast hundskit.	Var ordentlig, fusket märks senare.
447	*Tala är silver men tiga är guld.*	*3*	Det är bättre att säga för lite än för mycket.	Prata inte för mycket.	Utycka sin mening är bra, men att hålla käften är bättre.	Ibland är det bra att hålla käften.
470	*Man ska inte ropa hej, förrän man är över bäcken.*	*3*	Det är inte klart förrän det är klart.	Skryt inte förrän du är framme.	Man ska inte ta ut segern i förskott.	Man ska inte ta ut segern i förskott.
472	*Bra karl reder sig själv.*	*3*	En riktig karl ska inte be om hjälp.	Gör jag det själv blir det bäst.	Man klarar sig själv.	Man ska inte leva på andra.
483	*Högmod går före fall.*	*3*	Om man skryter är det större risk att man faller och fallet blir värre.	Va inte för kaxig.	Om man är kaxig utan innehål går det åt helvete.	Äran kan döda dig.
485	*En blind höna hittar också ett korn.*	*3*	Även en klåpare klarar ibland av det.	Alla kan hitta något.	Försök tillräckligt länge så hittar du något.	Instinkterna leder en.
500	*Ju fler kockar desto sämre soppa.*	*3*	Ju fler som bestämmer desto sämre blir resultatet.	För mycket chefer/tyckare.	Ta reda på vad som ska göras innan du tar in mer folk.	Ju fler viljor desto sämre beslut.

Tabell 5. Fortsättning.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
528	*Allting klär en skönhet.*	*1*	Någon som är vacker är vacker oavsett vad han eller hon har på sig.	En snygging är snygg oavsett vad han/hon har på sig.	Vet inte.	Skönheten kommer från ens inre utstrålning.
531	*En fluga gör ingen sommar.*	*3*	Det är inte sommar bara för att…	Vet inte.	Det blir inte sommar bara för några flugor.	Vet inte.
539	*Tur i spel och otur i kärlek.*	*3*	Tröst till dom som förlorar.	Som det låter.	Så är det.	Tröst till förlorare.
543	*Kunskap är makt.*	*3*	Den som vet mer styr mer.	Som det låter.	Så är det.	Fakta är kung.
558	*Hämden är ljuv.*	*3*	Det är skönt att hämnas.	Som det låter.	Så är det.	Som det låter.
579	*Var och en är sin egen lyckas smed.*	*3*	Vill du lyckas så måste du jobba på det.	Man får skaffa sin egen lycka.	Så är det.	Lyckan kommer inifrån.
584	*Man lär så länge man lever.*	*3*	Man blir aldrig fullärd.	Som det låter.	Det är tvärtom man lever så länge man lär.	Positiv livsfilosofi.
588	*Lätt fånget är lätt förgånget.*	*3*	Det som kommer till en lätt känns mindre värt än det man fått kämpa för.	Vet inte.	Om du kommer över något väldigt enkelt så är det inte säkert att det är ditt.	Lättförtjänta pengar brinner i plånboken.
589	*Tomma tunnor bullrar mest.*	*2*	De som inte vet så mycket hörs mer än de som verkligen vet.	Snack utan innehåll låter högre än expertsnack.	Vet inte.	Har man inga fakta argumenterar man högjutt.
593	*Morgonstund har guld i mun.*	*3*	Det är bäst på morgonen.	Skönt att vakna på morgonen.	Så är det.	Som regel har man mest energi och kraft på morgonen.
596	*Mycket vill ha mer.*	*3*	Ju mer man har av något desto mer vill man ha.	Har man mycket, vill man ha ännu mer.	Har man börjat få smak för något vill man ha mer.	Den som lever ett rikt liv fortsätter att göra det.
602	*Nöden har ingen lag.*	*3*	I krissituationer gör folk vad som helst.	För att överleva gör man saker som man inte får.	Måste man, så måste man.	I katastrof-situationer gäller inga lagar.
604	*Man ska mota Olle i grind.*	*3*	Ta tag i problemen innan de blivit stora.	Håll dåliga människor borta.	Man ska ta tag i saker i god tid.	Man ska hand om problemet direkt.
608	*Ombyte förnöjer.*	*3*	Det är kul att prova något nytt även om det är sämre.	Kul med nyheter.	Om man varierar sig blir man nöjdare.	Vi blir uttråkade.
613	*Otack är världens lön.*	*3*	De största tjänsterna ger de minsta tacken.	Du får inget tack för väl utfört arbete.	Du får inte ett riktigt tack, utan bara skit när du inte gör det.	Det är i givandet belöningen ligger.

Tabell 5. Fortsättning.

Nr	Ordspråk	Hört (st)	Min tolkning	Intevjuperson 1	Intevjuperson 2	Intevjuperson 3
624	*Ingen regel utan undantag.*	*3*	Man kan inte bara gå efter reglerna.	Det finns undergrupper till reglerna.	Så är det.	Saker är inte 100% i sociala sammanhang.
641	*På sig själv känner man andra.*	*3*	När någon misstänker dåliga sidor hos andra är det ofta för att dom är sådana själva.	Vi är lika.	Genom att fråga sig själv hur man skulle ha gjort vet man hur andra kommer att göra.	Känner man sig själv känner man andra.
647	*Skenet bedrar.*	*3*	Bara för att något ser bra ut behöver det inte vara det.	Tro inte på ett leende.	Den första anblicken är inte alltid sann.	Som det låter.
648	*Man ska inte sälja skinnet förrän björnen är skjuten.*	*3*	Det är inte klart förrän det är klart.	Bli klar med uppgifterna.	Du ska veta att du kan leverera innan du sålt något.	Som det låter.
654	*Skomakare bli vid din läst.*	*3*	Gör det som du är bra på.	Vet inte.	Stanna kvar vid det du kan.	Håll dig till det du kan.
658	*Skrattar bäst som skrattar sist.*	*3*	Bara för att någon leder betyder inte det att han/hon vinner.	Man ska inte skratta åt andras misstag.	Du kan bli hånad många gånger, men det är resultatet som räknas.	Hämden är ljuv.
668	*Släkten är värst.*	*3*	Ens släktingar beter sig ofta sämre än ens vänner.	Man kan inte lita ens på dom närmaste.	Värsta hotet är i släkten.	Man tror gott om sin familj, men det finns ont även där.
672	*Snålheten bedrar visheten.*	*3*	Titta inte bara på priset.	Är du för snål gör du inga stora pengar.	Att enbart titta på priset utan att väga in något annat är inte bra.	Att spara in pengar kan bli dyrare i långa loppet.
703	*Köp inte grisen i säcken.*	*3*	Undersök något innan du köper det.	Ta reda på vad du köper.	Kontrollera det du köper.	Syna det du ska köpa.
715	*Tiden läker alla sår.*	*3*	Med tiden förlåter man gamla oförrätter.	Med tiden glöms oförrätterna bort.	Sant, för man får nya problem.	Som det låter.

Fast det kanske etableras nya ordspråk som lämpar sig bättre i dagens samhälle. En källa till nya ordspråk kan vara reklamslogans som lever kvar även efter det att respektive reklamkampanj sedan länge är bortglömd. Det kanske är fallet med exempelvis:

Även vin fixar Klorin.

Se på dina skor, andra gör det.

Kan nån, kan Canon.

Du blir vad du äter.

Andra ordspråk kanske skapas av TV-personligheter. Exempelvis har jag hört många referera till olika textrader i sketchen där Tage frågar om Hasse vill ha kaffe och Hasse svarar:

Gott om kaffe, du ska inte snacka om gott om kaffe. I Brasilien där kan man snacka om gott om kaffe.

Eller den med Åke Cato och Sven Melander som kockarna Verner & Verner där den ene säger:

Det går lika bra med selleri.

Dessa och andra meningar som ursprungligen spreds med hjälp av TV-program, liknar ordspråk i det att de används i hela sin lydelse av många människor i olika delar av landet. Men för att den avsedda effekten ska infinna sig krävs det att åhörarna känner till den ursprungliga sketchen eller allra helst har sett den. Det senare talar för att det mer är fråga om en massmedial variant av lokala utryck som bara är spridda bland människor som är närstående till uttryckets ursprung.

Bilaga. De cirka 700 ordspråk och talesätt som en 78-åring och en 46-åring boende i en by i Ångermanland berättade för Nordiska Museets rapportör år 1937.

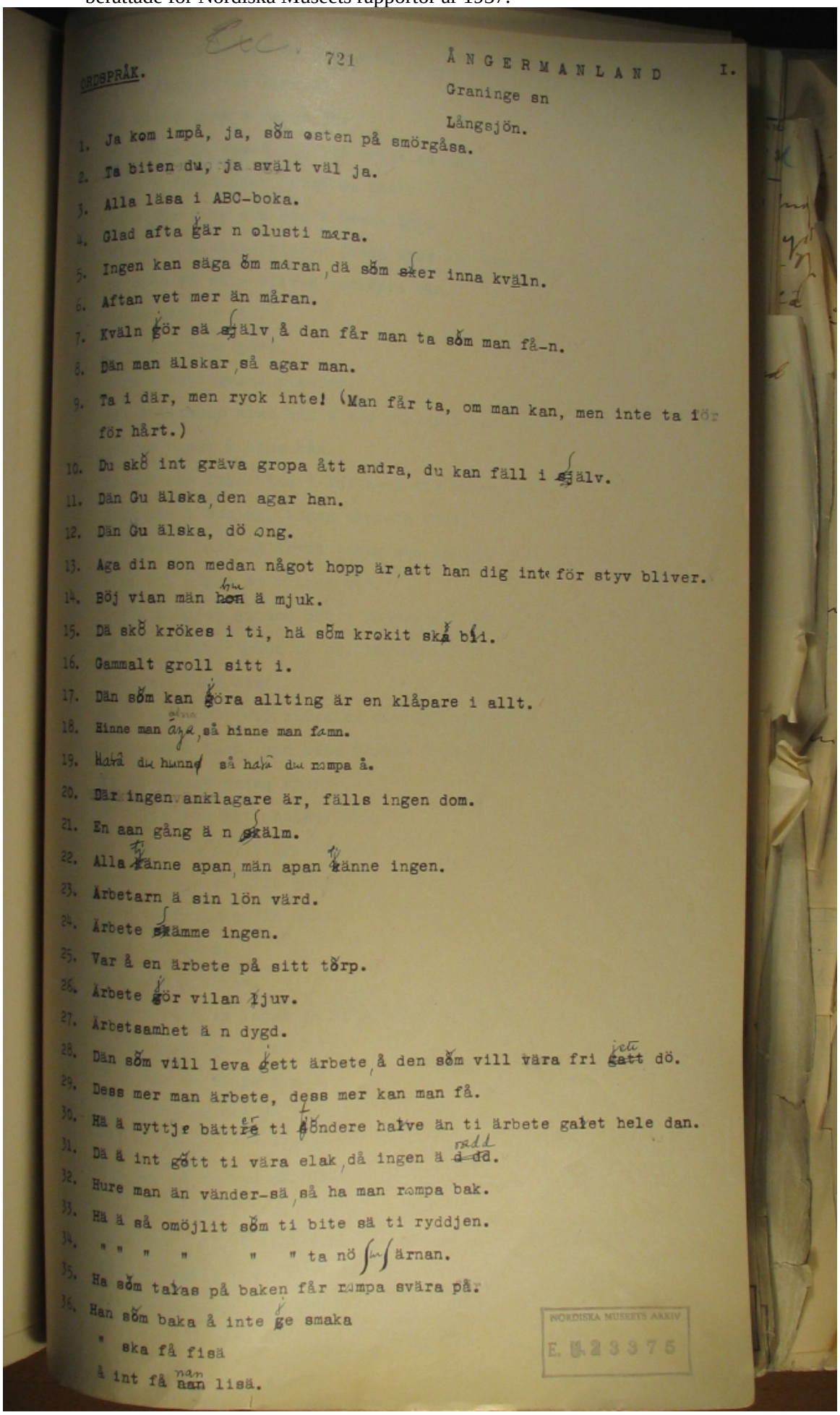

721 ÅNGERMANLAND I.

ORDSPRÅK.

Graninge sn

Långsjön.

1. Ja kom impå, ja, som osten på smörgåsa.
2. Ta biten du, ja svält väl ja.
3. Alla läsa i ABC-boka.
4. Glad afta gär n olusti mara.
5. Ingen kan säga om maran, dä som ser inna kväln.
6. Aftan vet mer än måran.
7. Kväln gör sä själv, å dan får man ta som man få-n.
8. Dän man älskar, så agar man.
9. Ta i där, men ryck inte! (Man får ta, om man kan, men inte ta för för hårt.)
10. Du skö int gräva gropa åtta andra, du kan fäll i själv.
11. Dän Gu älska, den agar han.
12. Dän Gu älska, dö ong.
13. Aga din son medan något hopp är, att han dig int för styv bliver.
14. Böj vian män hon ä mjuk.
15. Dä skö krökes i ti, hä som krokit ska bli.
16. Gammalt groll sitt i.
17. Dän som kan göra allting är en klåpare i allt.
18. Hinne man äga, så hinne man famn.
19. Hahå du hunnd så hahå du rompa å.
20. Där ingen anklagare är, fälls ingen dom.
21. En aan gång ä n skälm.
22. Alla känne apan, män apan känne ingen.
23. Arbetarn ä sin lön värd.
24. Arbete skämme ingen.
25. Var å en ärbete på sitt törp.
26. Arbete gör vilan tjuv.
27. Arbetsamhet ä n dygd.
28. Dän som vill leva gett ärbete, å den som vill vära fri gatt dö.
29. Dess mer man ärbete, dess mer kan man få.
30. Hä ä myttje bättre ti göndere halve än ti ärbete galet hele dan.
31. Dä ä int gött ti vära elak, då ingen ä d dd.
32. Hure man än vänder-sä, så ha man rompa bak.
33. Hä ä så omöjlit som ti bite sä ti ryddjen.
34. " " " " " " ta nö [illegible] ärnan.
35. Ha som talas på baken får rompa svära på.
36. Han som baka å inte ge smaka
" ska få fisä
å int få aan lisä.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. 123375

37. Girighet ä en rot ti allt ont.
38. Alle daga ä int bakdaga.
39. Då öle ä inne ä vette ute.
40. När båne få sŏm-ä vill så grine-nä int.
41. Båna å fyllhunnan bevär Gu bäst.
42. Båne gör i by sŏm dŏm ä hemma lad.
43. Bånmagan å stövekragan (båda äter vad som helst).
44. Då båna få båna blir-ä vackrera bån.
45. Brunt bån yr eln.
46. Båna ä n Guss gåva.
47. Båna ä fattigmans rikedom.
48. Ett äktenskap utan bån ä sŏm n himmel utan sol.
49. Andras ungar å egna bån.
50. Ta int brö från båna å kasta-nä för hunna int.
51. Allä bån i början, ingen mästare född.
52. Man måste lära-sä krypa, innan man kan gå.
53. Flyg int högre än vingan bär.
54. Ingen stŏppar annars bån i barmen att int foten syns.
55. Då man skicker båna ti by, får man gå ätter själv.
56. Like bån leke bäst.
57. Sŏm båne ä fött vid helvetes port så längtä-nä hem, men allri bot.
58. Dä ä ingen fara, män båna trampe i knäna, män dä bli värre, då-rŏm ta på trampe kring hjärta.
59. Hjärtans bån gör vackere bån.
60. Ge int båna för långe tömmer!
61. Båna ä båna, då, alle gånger.
62. Dä ä bätter båne grina än mora.
63. Lite roa båna.
64. Bånmagan ä blinn.
65. Dä för sent te lägge på ~~looke~~ lofte, då båne ha drottne.
66. Ge Gu båna, ge-n brö å.
67. Kärt bån ha månge namn.
68. Sŏm du bädde får du ligge.
69. " " koker " " äta.
70. Sŏm man så få man skörda.
71. Tala ä selver å tige ä gull.
72. Ulla bli mull, å linä bli gull.
73. Ull ti ~~mask~~ mull å lin ti gull.
74. Bätter en fågel ti hanna än tie te skojjen.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

II.b.

75. Likä fógser skockes.
76. Dä finns inga fäliga ben ti päran.
77. Dä finns berg men dä finns stora fjäll å.
78. Frukta Gu å älit vandra, sköt dej själv å skit i andra.
79. Skit i chäsen å låt herrarna åka.
80. Slå du, då de rägna, få du hässja, då dä bli vackert
81. Ingen rök utan el.
82. Ingenting se utan besvär.
83. Lappä dina böxer å betaya din skull.
84. Dä ä ingen nö, då man ha biskopen ti mobro.
85. Bitti öpp å sent i säng.
86. " " " " " " dän som skå vära jäntenas vän.
87. Te stige öpp mä rova förä.
88. " " " " fel änne.
89. Ä-n böen, â-n nö pyäga å.
90. Tidit öppe å sennt i säng.
91. Böna gäster få ta öredde rätter.
92. Dä ä ingan skam te bju tell.
93. Löp ent dän en björka, så löp fäll den annra.
94. Bjan å bjankärn hadde inte samma mening.
95. Dä går int ann ti lära gammskamm ti sittä.
96. Hå, hå, ja, ja, han hjälp öss han bå fram å tebakar.
97. Hungern kryddar maten.
98. Äta skå man inte förgäta, förr få kära värа.
99. Allestansch närvarande, å ingenstasch välkommen.
100. Idog hand gör rik, lat gör fattig.
101. Hungern är den bäste krydda.
102. Svälta när man ha, å svälta nä man inte ha, dä ä en ~~sammers~~ hammers svältning.
103. Han som inte vill ärbete, skö heller inte äta.
104. Ja sliter i hela världen och kryper in i en ost.
105. Piss å gå å lägg dä.
106. Man ät så man svettas å ärbete så man frys.
107. Dä störste rusen frys först.
108. Dä ä den tin att all skit frys.
109. Dä störste höga klara sä längst.
110. Osvöret ä bäst.
111. Låt maten tysta mun.
112. Små grytor ha också öron.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

113. Fjög öpp som en sol å ne som en pannkaka.
114. Gettran ä släkt mä snöön.
115. Skamfit äte å skamfit lämnt.
116. Int ä väl körka så full, att int prästen kom in.
117. Körkä ä sällan så full, att int prästen kom in.
118. Te värä ute te ojorte vär.
119. Dä väl int na länger dit än dään.
120. Dä ä långt dään å dit, sa tjäringa å skot på måån.
121. Uta blank å inna krank.
122. Ha magahov.
123. Där vine ä inne ä vette ute.
124. Man kan int begära mer tå en späkalv än han rättje (springer).
125. Man skö int båsa för ofödde kalvär.
126. Om n bjinn le en bjinn, faller dom båda i gropen.
127. Äpple fall int långt från trä.
128. Bjon ä tjockare än vatten.
129. Ta vackert, få du ta en gång till.
130. Gamla bockar ha styva horn.
131. Ömsom vatten, ömsom vin (ibland bättre ibland sämre).
132. Arga katter få rivet skinn, när dom bli beten, gå dom hem.
133. Skomakatjäringa å smemära ha sämst på fötträn.
134. Sätt int bocken te trägårdsmästar, då få du stobba te frukt.
135. Ingen ä så lång att int han gett sträcke-sä, å ingen ä så kort att han int gett bocka-sä.
136. Bonn ä ingen vila van, å torparn få knoga bå natt å dag.
137. Dä ä som te sätta bibeln för bjan.
138. Dän som gå i borgen gå i sorgen.
139. Bättre stämma i bäcken än i ån.
140. Ett vedträ kan int brinne, å en tjäring kan int trätte.
141. Dän som gapar över mycket mister ofta hela stycket.
142. Ingen rök utan eld.
143. En flygande fogel få nanting en sittande assit.
144. Djupa brunnar torka int.
145. Stor i ola å liten på jola.
146. Himlahög å jobadryg.
147. Något för något å intet för intet.
148. Då ja ha fått mitt å väl dä, å de annran fått sitt å nätt dä, ä ja nöjd.
149. I brist på brö äter man limpa.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

IV.

150. I brist på papper ~~skiter~~ skriver man på en rimsa.

151. Dän enes dö, ä den annres brö.

152. Sitter ja i vägen, så be mä sitta still.

153. Ge int bagarbåna brö!

154. Dän som fråge vill int ge.

155. Nya kvastar sopa väl, män dä gamla spräta.

156. Nya kvastar spa bra, män ~~dä~~ dom gamla kommer man bättre åt i vinklar å vrår mä.

157. Kaka söker maka.

158. Dä gå like mycke ti påsan som ti säcken.(barnmagen).

159. Joytuva gifter skörvluva.

160. Granna byte sällan hästar.

161. Man ska inte tittä häst i mun då man få-n ti skänks.

162. Dä ä inte så långt milla berga att int trölla träffas.

163. Stora böxer å lite ti, dä räkna ja för skrömteri.

164. Frågan ä fri, å svare får man ta som man får-ä.

165. Dän som inga vägar ~~har~~ gått, ha inga backar mött.

166. Mer vill ha mer, å Håken vill ha fler.

167. Man tänne sina svin på gången.

168. Han kräll som lusa på tjärresticka.

169. Dä ä för sennt te komma mä hö, när mora ä dö.

170. För sent ska syndarn vakna.

171. Hä blänke som hunneballa ti ~~måsken~~ månen.

172. Hä ä som hä ä, män inte är-ä som dä skä.

173. Dä som ä så är-ä.

174. Dä ä som dä ä, mä dä som ä, å som dä ä mä dä som ä, så är-ä.

175. Prästen å hunn, tjäne föa mä mun.

176. Dä bätter komma på när-ä stå än komma tå när dä gå.

177. Dä gå bätter komma på än tå.

178. Dit-ä bär så bär-ä.

179. Många bäckar små gör en stor å.

180. Få man början no blir-ä na slut.

181. Måttlige vänner varar vänskapen länger.

182. Brännt bän ~~skyr~~ syr eln.

183. Man ska int sörje för morgondagen.

184. Sörj ej för morgondagen för var dag har nog av sin egen plåga.

185. Bed och arbeta.

186. Dä ä en dag i måron mä.

187. Man ska ta dan som han kom.

188. Om måte sötte på en bök, åt int hunna fy öte.

189. Dä ha n smak som int hunna vill ha (om det är varmt).

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

V.

190. Dä smakas mer.

191. Drömmen ä som strömmen.

192. Män som ingenting har vill ärne dele.

193. Då dynga jäs, då jäs-a över alla bräddar.

194. Dä ä ingenting så dåvit, att-ä inte ä gott för någe.

195. Ha ni äte nu, alle samtelige pärstötar.

196. Ha ont i falére.

197. Förespå å ätter gå.

198. Skam den som ~~ge~~ je sä.

199. Bätter brölös än rålös.

200. Mycke gökgal, lite kaketal.

201. Egen härd ä gull värd.

202. Dom ätter päson å båten ätter kreature.

203. Han som dråttne grip ätter halmstrå.

204. Mot dön finns ingen bot.

205. Någon ~~ofeka~~ åsäke skö fäll dön ha.

206. Ingen vet var haran ha sin gång.

207. Döra ä like stor in som ut.

208. Gå över åa ätter vatt~~on~~ne.

209. Hitta å tiga bär tjyven i barmen.

210. Eget beröm luktar illa.

211. Gåmaten ä goest.

212. Maten smaka alltin bätter bäte än hemma.

213. Man måste vära öm-sä å kring sä te få na på-sä å ti-sä.

214. Ti sätte föttran unner eget bo.

215. Bätter ti gå än illä fäkta.

216. Egennytta ä bottenlös bytta.

217. Nå får du leva, fast du ä elak.

218. Gu ga int elake oxer ~~k a~~ hona.

219. Lek ent mä eln, - du bränne dä.

220. Eln ä n ga dräg, män en dåvi husbon.

221. Dä ä som el å vatten.

222. Dä ä könstöge hästar ~~at~~ dom gröna.

223. Änklingasörgen å ärmbågsstöten.

224. Dä ä int ens fel att två träte.

225. Dä ä som å sila mygg å svälje kameler.

226. Av skadan blir man vis män inte rik.

227. Ta fan i båten, män ro-n i lann.

228. Dä ä rolit här te öss, när pappa mamma gläss.

229. Ett i sänn å tätt mä dä.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

230. När hönan vill ~~få~~ för kånken gala å kvinna vill få mannen tala, då går det rennt på tok.

231. I vår herres örtagård finns ~~ten~~ då många underliga djur.

232. Du si ~~sju~~ su där ingan ä, å ingan där ~~eju~~ su ä.

233. Du si int en spann i värä.

234. På lättjans åker växer inga dygdens blomster.

235. Åtter regn kommer sol~~sken~~ sen.

236. På fyin komme grin.

237. Åtter gråten kom fyåsalåten.

238. Åtter åska komme regn.

239. Ett ovä ä like gött som tiä.

240. Se Guss änglar men nyp dom inte. (om vackra flickor).

241. Stränge herrar regere int så länge.

242. Hunna å herra stäng allri döra.

243. Åtter ovär lätt Gu sovra ~~sina~~ sina.

244. Du ser grendä i din broders öga, men int i ditt eget.

245. En olycka kommä sällan ensam.

246. En ann ä så go som en ann.

247. Strunt i kär som ge sä.

248. En gång ä ingen gång.

249. En far kan fö ~~sju~~ su bån, män ~~eju~~ su bån kan inte fö en far.

250. Dän som ~~ger~~ ser sä i leken, han får tåla kneken.

251. Käringnag ä som skoskav.

252. Håll ~~käften~~ ty! Gäpa du!

253. Dän sig i leken giver, han får leken tåla.

254. Ärligheten varar länget.

255. Enighet ger styrka.

256. Ur lättjans träsk uppstiga giftiga ångor.

257. Skratten smitta.

258. Jäspen smitta.

259. Vam skå man lära av om inte av föräldrarna?

260. Du ä dum som en åsna.

261. Alla vackra blommor förgås, män kattfötterna rem stå ti hösten.

262. Dom som mä tårar så, ska mä glädje ~~skörda~~ sörda.

263. Dän illa ~~gör~~ gör han illa far.

264. Tillfälla gör tjuven.

265. Dä här begriper du int mer än sugga på ~~ajuet~~ sulsorman järnan.

266. Dä kom int bot dä som kom ur näsa å i mun.

267. Dän som högt vill kliva fäll ofta ne.

268. Då man tova om trölla så ä dom i farsta.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

269. Ja va int hemma ja, när skam-a gick förbi.

270. Ja ha ~~skiä~~ sia hemma ätter mun.

271. Mer vill ha mer.

272. Fan ta ~~na~~ no allti sitt.

273. Äta litä å ligge rennt.

274. Te spottä i kåin å själv äta oppä.

275. Av djävla ägg bir-ä djävla ungar.

276. Du re ris ått din egen rov.

277. Dän som dig i faran ger, han förgås däruti.

278. Ingen fara på takä.

279. Dä ä int så fäflit som mor tror.

280. Dä ä int så fälit bära man int ä rädd.

281. Du ska alltin ha tand för tånga.

282. Ingen vet ved den fattige lider.

283. Ti ligge hoven drøven. (butter mu butter)

284. Stå på dina kravliger ben faller du i lofen, så ligger du där.

285. Ju mer man rör i dyngan, ju tjockare bir-den. (luktar det.)

286. Sätt dä, mäns du stå, får du ja, inna du går.

287. Ingen så fatti att han inte kan ~~stjälpa~~ fälpa, å ingen så rik att han int kan ~~stjälpa~~ fälpa.

288. Större skepp ha stärt än en maskho.

289. Större " " " " " sitbyttä.

290. Ja krusä int större dyngä än ja ä ~~själv~~ fälv.

291. Bätter fattig mä ära än rik mä skam.

292. Dä ä bätter som bätter ä.

293. Dä ä bätter än dä bästa.

294. Koka välling i Jesu namn så räcker det hela året fram.

295. Här koka de gröt och suda palt
De tro aller dä ska bli allt,
Man koka välling i Jesu namn
så räcker dä hela ärä fram.

296. Ungdomen växer opp såm tallstrunten där i Bälstaåkern.

297. Ungdomen ä som Ol-Pers-grinna i Galvagök. - han sla ätter håran.

298. Dän ä så hård, att man kan slå ihäl en gammelhäst.

299. Fatti men stolt, krusar för ingen män hövli mot alla.

300. Man ska inte riva ne hölsa(konbsa) för ett håår.

301. Nu bli ja unneli (förvånad).

302. Nu vart ja flat.

303. Mänge man gör lätt ärbete.

304. Dän som först kom ti kväna få först mala.

305. Då dä kom så komme-ä på en gång.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

306. Dän som inte vill si mä däri kvändöra slipp si mä däri tykdöra.

307. Den ärmä spar å n Håle tar.

308. Smuts ä ingen fattidom.

309. Små sår å fättige vänner skå man allri förgäta.

310. Tärleken överskyler allt.

311. Då dom ä tjär ha dom längs(ön för öga.

312. Du tänk int länger än näsan räck.

313. Tärleken ä byinn.

314. Ty " " ett unnelit ting, rätt som man fröjdas har man ingenting.

315. Dän som spar han har.

316. Du få äta där fatä ha stått.

317. Kocken få äta där fate ha stått.

318. " " " äs(appä. (avfallet)

319. Tiga å lida stillar mycken kvida.

320. Fint ska dä värä köstä va dä vill.

321. Ståten ska föras, om han å ska drass på en tykärra.

322. Åt å tig.

323. Maten tyste mun.

324. När fingre ä ringa å jänta (kutta) tinga.

325. Vilkä finger man tjär sä i så byör-ä.

326. Finnan ä bra folk, om dom inte sätt sä ti öga på annre folk.

327. Sånt läder skå sån smörja ha.

328. Dä ä hus ätter fä. (sa tjäringa å stäppa jetingen i ändan).

329. I de lugnaste vattne gå de största fiska.

330. Nu är dä kokta fläsket stekt.

331. Aprilsnö ä som fåragö.

332. April våt å maj kall, fyller bondens lador all.

333. Har ja inga fiskar fått, har ja mina märker kvar.

334. Vart taga de vackra flickorna vägen å var komma de lortiga tjäringar från.

335. Dä ä lite men väl ment. (unt).

336. Dän som de lilla försmå kan ej det stora få.

337. Dä flyt mesta flotte på annars gryter.

338. Man ska inte flyga i andras fjädrar.

339. Man skå flaxa inna man flyg.

340. " " krypä " " kan gå.

341. Å hut bonnä, näsan syns.

342. Ha dä vörä n bonnä nu, så hadde-n lega där.

343. Ja ä liten som n mus, män herre i mitt hus.

344. Ja tig ja, så ha ja ingan sagt.

345. Först tig-en, sän sa-n ingenting.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

346. Frågan ä fri.

347. Oskörre fläsk frys inte.

348. Osvöret ä bäst.

349. Fort å illa kan ingen gilla.

350. Stor i tankom å smal i bena jussom kankom.

351. Rött hår å tallskog växa sällan i go jor.

352. Orre allri skö man allri begagna.

353. Ett rikt gifte skö allting betala.

354. Dän gubben går inte, för han har för korta ben, sa grisen då han drog på sä stövlan.

355. Dä köstä ingen å fråge.

356. Själv ä bästa dräng.

357. Genvägar ä senvägar.

358. Dä man inte gör mä tankom, får man göra mä skankom.

359. Varav hjärtat fullt är därom talar munnen.

360. En dröken kär talar ur hjärtats grund.

361. Han må så han mal.

362. Fäfäng gå lärer mycket ont.

363. Stäm först, å späla sen.

364. Var fågel sjunger efter sin näbb.

365. Dit ett får hop, hopp allä.

366. Geta som rännte mest, mjolkä minst.

367. Före spå å ätter gå.

368. Frestä duger.

369. Fresta först å dom sään.

370. Man skö int kasta sten, då man sitt i glashus.

371. Vem vill kastä förste sten.

372. Komme en å en i store hoper.

373. Gammalt ä älst.

374. Dän råd lyder ä vis.

375. Gammal kärlek rostar ej.

376. En ung kan dö, men en gammal måste dö.

377. Foltje först å långöra sään.

378. Toka tala.

379. Si du nå mer än gu ha skapt, få du bära skrattä å gapä.

380. Gift dä, mä du si, få du båna som hörä.

381. Då du tig, tala ingen.

382. Där geta ä bönnen så gnag-a.

383. Då förkklocka hörs, vet man var förka ä.

384. Då finns ingen så dåli som när han gifter sej å ingen så bra som när han ä dö.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

X.

385. Dän som int gifte-sä män han ä klok, gifte-sä, när han ha blive ett tok.

386. Annegifte ä som uppvärmt kaffe.

387. Dän som gifte-sä mä en änka få både bor å bänka.

388. Man säj en gång åt ogift folk.

389. Man mal inte mer än en gång åt svin.

390. Ha ä inte så gott ta korven från hunn nän ha bägge ännan ti mun.

391. Gott att ha mytjän mat å må bra.

392. Man måste ställa mun ätte massättjen, å ráva ätter årsväxten.

393. Kalasmaten ä snat slut.

394. Gift dä, så få foltje tala mä dä.

395. Maten ä halvä föa.

396. Mulen måra gär ofta en klar da.

397. Dä klart som dan dä.

398. Gjord gärning har ingen återvändo.

399. Å pärer å sill, ät dä du vill.

400. Här luktä dä lort, hä dansä dom fort hä dansä i dabo.

401. Dä gamlä skö man ära å dä onga skö man lära.

402. Dä unga skö man ära å dä gamla skö man smeta i ändan mä tjära.

403. Liten tuva välter ofta stort lass.

404. Bätter sent än aldrig.

405. Vardagsgrann ä härdastrasig.

406. Då man äter ur gryta, får man inte på fatä.

407. Små gryter ha också öra.

408. Dä ä inge kalas utan kras.

409. Kalven dansä å rompa slang.

410. Så lite man ha, men så gott man må.

411. Sådant är livet, när armarna hänger i taket, då är-ä bara en väst kvar.

412. Må som en prins i en bagarbod, där int nå brö finns.

413. Ätter allmän landsväg växer sällan gräs.

414. Gräset växer mäns bonden sover.

415. Dä rinn mytje vatten mäns maka ŋ sov.

416. Äta bör man, annars dör man.

417. Så lite räknar ej vår Herre på.

418. Så sant ja lev.

419. Nå fö Gu höken, fån int na annä, fån fäll n kråka.

420. Stort-ä huvä å lite vett, aselä som e spett.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

421. Dä gå int göra alle i lag.
422. Gå hem å dra na gammalt över dä!
423. Gå hem å lägg dä på slavva, så lusa få nan mat.
424. Den där ha tejjä in för loppen (om en drucken).
425. Dä ä omölit för vår herre te lugge en flintskalli gubbe.
426. Måtta ä som e strå, dän ä svår te hitte på.
427. Dä gå int te komme te Gu å värs soti.
428. Männi~~ska~~ sa spå, å Gu rå.
429. Av liten gnista blir ofta stor el.
430. Ju mer man lägg på elen dess värre ryk-ä.
431. Kommer dag, kommer ~~väl~~ råd.
432. När Gu ger dag ger-n rå.
433. Juvliga toner! Kom dansa bå höns å kalkoner!
434. Må för svartsjukans mara, dig livet bevara.
435. Ån lever Gud, å än hoppar en hara i skojjen.
436. Herren gav och herren tog.
437. I alla fall är kvinnans fall, dä värsta fall av alla fall, ifall hon fall.
438. Dä ä int gull allt som glimmar.
439. Allri ä himmeln så mulen att int molnen ha en selverkant.
440. Ha ä mörket, hä ä kvart hä!
441. Dä klart som körvspa.
442. Gull ej annat är en mull tacka vet ja selvre.
443. Då ~~en~~ man ä gammal, får man så många krämpär som behövs.
444. Ja undra sa flundra, om fogel (om paddan) ä fisk.
445. Gömt ä snart glömt.
446. Dä som göms unner snö tinar upp i tö.
447. Tala ä silver män tiga ä gull.
448. Man skö int döma hur vgjort ärbet.
449. Arbetet adlar mannen.
450. Låt inte den vänstra handen veta vad den högra gör.
451. Som man ropar i skogen får man svar.
452. ~~När katten~~ Då katta ä borte, dansär råtterna på bova.
453. Nöden driver hunn i bann.
454. Man vet, va man ha, män inte va man få.
455. Stopp hanna i din egen barm å tänn ätter.
456. Man gör som man ä hemma led.
457. Borta bra män hemma bäst.
458. Var å en ä herre i sitt hus.
459. Var å en ä herre över sin stackare.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. M. 23375

XII.

460. Alla vill herra vära, ingen vill sättjen bära.

461. En herre utan pängar ä som en fiol utan strängar.

462. Dä finns fler brokiga hunnar än prästens, klockarn har ock en.

463. Fattimansbån äser ut som en stor-n rögbrödeg, män rikemansbån de bli så piriga så piriga.

464. Dän som hinn, han vinn.

465. Då bet du i sten.

466. Snar hjälp ä dubbel hjälp.

467. Då nöden ä som störst ä hjälpen närmast.

468. Man skö int hjälpä andra, så man sälpå ~~stjälpä~~ sä sän ~~själv~~.

469. Hjälp dä ~~sj~~älv, så få ja göra.

470. Man skö int ropa hej, förrn man ä över bättjen.

471. Man skö int skatte hunn ätter håra, å man ätter måra.

472. Bakär rede sä ~~sj~~älv.

473. Dä ä int kära som älle.

474. Lägg int sten på böra.

475. Lägg dä int i dä du.

476. Du skö int lägge näsa ti böt för dä som int angå dä.

468. No ha ja fura öppsyn, män för ha skö ja fäll int plikte.

469. Ingen dör tå elände.

470. Hutter du så slår ja.

471. Så är-ä å så bir-ä, först kriä-nä å sän sviä.

472. Ta dä bak, så bli du knak.

473. Ta mä hittan å sätt mä dittan.

474. Som hunn ä lad, så löp han.

475. Du vet va du ge en hunn i måra.

476. Man skö vete va man säj.

477. Hall tann på tonga.

478. Dä ä lättare sagt än gjort.

479. Vil på maten, annars tror han, han ha komme i en hunnmaga.

480. Kast tjäppen i hunnhopen, han gnäll den smällen få.

481. Tomma hungar jaga bäst.

482. Bätter hög å färdig än låg å halt.

483. Högmod går före fall.

484. Jag är herre för min ära men inte för frökens nedskitna hälar.

485. Blinn höna hittar också ett korn.

486. Höra å lära för mången till ära.

487. Kuskar behöver inga betjänter. (om någon befaller över en).

488. Artighet varar längst.

489. Dä går väl allri den ena så illa att-ä inte gå den annra väl.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

490. Ha många järn te eln.
491. Ha du löpper å lusbunn? ~~h eh nn~~?
492. Måttliga kärvä ä bäst, två utå e kø tre utå en häst.
493. Såv söm du ha börja, ä du inte svår å väcke.
494. Man skö int grava sä bort i aska å te eln.
495. Då ä inte göt te ha månge järn te eln.
496. Nu är-ä Ingen söm ha vörä framme igen.
497. Dannä skö du få, för du sparkä grisen.
498. Söm dä kom så gär dä.
499. Man skö smi, män jänä ä varmt.
500. Ju flera kockar dess sämmer söppa.
501. Man skö int svära, då man ha dåligit på föttran.
502. Grytan i år å kocken åt åre.(om det blir vidbränt).
503. Fort söm barfota fanken.
504. Dän söm ha lite ge lite, å dän söm ha mer ge fler.
505. Man skö äta öpp smöja mäns hon ä go, så-a int surnä.
506. Har du lite, så ge av det lilla du har, å har du mycke så ge av ett götte hjärte.
507. Dä löns int döppa brö ti fött.
508. Täringträta å bånväta räcke inte te kvåln.
509. Vite kalver å rö, vill döm int leva få döm dö.
510. Tack skå du ha, å gött skå du få , när böcken ha tjillä.
511. Rätt skö värä rätt, öm-ä ä allri så krokit.
512. Öm ja slå dä mä ett krokitä vedträ, ärä rätt hä?
513. Var å en skö värä kär för sin hatt.
514. Bra kär reder sig själv.
515. En kär vid sitt ord å tiggaren vid sin påsa.
516. Krukan går så länge till brunn att den slutligen spricker.
517. Ju mer man stryke katten, dess mer sätt-a opp rompa.
518. Ti värä söm hunn å katt.
519. Gammkatta leppe sötmjölka homä.
520. Må int ut gammkatta! (Döm inte i saker som du inte känner till).
521. Alla svyn ä svarta te mörkre.
522. Sörj inte för katten ä mager, då han ha rompa söm väg 5 skålpunn.
523. Man skö int inbilla bönnra att törpara värp ägg.
524. Inte katten, pinkar tuppen mitt i natten, öm måran pinkar hön.
525. No har katten kor, bära hon vill räck ut döm.
526. Kå dä brännt. Ekkä! ?
527. Söm man ä kädd bli man hädd.
528. Allting klär en skönhet.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

529. Bätter värа utan gris än ha en sǒm man ent få bårå tå.
530. Dä ä bätter värа utan ko, än ha en sǒm slå kull staven.
531. En fluga gör ingen sommar.
532. Man saknar int oxen, förn båsä ä tomt.
533. Du pratar sǒm du hadde huvä i en vant.
534. Sitt ti kvig, sǒm int dansär mä först kalven.
535. Blås Kajsa!
536. Kǒnsten är int svår å bära.
537. Kǒnsterna ä många, men knepen ä fler.
538. Den ene korpen hugg int ut den annern öga.
539. Tur i spel å otur i kärlek.
540. Så går det till i krig: den sǒm är hemma blir suten å den sǒm är borta går fri.
541. Man skǒ int kosta krut på kråker, dǒm dör ändå.
542. Kråka ropar sitt eget namn, å när hon ä hungri kommer hon fram.
543. Kunskap är makt.
544. Dän sǒm int kan det ena kan det andra.
545. Kvinnans list övergår mannens förstånd.
546. Förka skå stå mitt i byn.
547. Allt sǒm görs så spörs.
548. Köss mä i möra, i da ha ja int ti.
549. När fattigdomen går in genom dörren går kärleken ut genom fönstret.
550. Dän sǒm köpe billit köpe dyrt.
551. Själv ä bästa dräng.
552. Den sǒm själv ger sig i fara, förgås däri.
553. Fåa lär lappen suta. (fåa = ändan)
554. Lappen ä bätter än hǒlä.
555. Lat hand gör arm man.
556. Man sær int gull ma täljkniven.
557. Där flyger inga stekta sparvar i mun på dä.
558. Hämnden ä juv.
559. Gispen går manmilla.
560. Ǒm kvälln bli i den late fliti.
561. Ǒm lördan ha den late största brådskan.
562. Bätter ha e storte huve å lite vett än e litet-ä huve å inge vett.
563. Dä stå i Mose bok, att två skǒ mǒsä hop.
564. Krama dä krost få du bättre röst!
565. Man lev int på sorsen å fågelsång utan dä skǒ värä någä breve.
567. Liten bli väl stor.
568. Liten lever än.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

569. Börjä mä en knappnål å slute mä en selvskål.
570. Lite kan räcke tell å myttjä kan gå åtta.
571. Liten men naggande go.
572. Höcken ä nådigare han som höll ut posan elle han som slå ti.
573. Han lev på hoppe som katta på skåpe.
574. Han gå som katta kring hetgröten.
575. Dän som viske, han ljug.
576. Den som ljug tro man inte om han än talar sanning.
577. Loven ä runn, män hållen ä tunn.
578. Lova runt å hålla tunt.
579. Var å en ä sin lyckas smed.
580. Bätter lycka nästa gång.
581. Lånæ skø-nt gräta.
582. Sakta å väl slå ingen ihä .
583. En långsam sjukdom gör en viss -en död.
584. Man läre, så länge man lev.
585. Den länge lever, han myttje lär.
586. Man ät för att leva å lev int för å äta.
587. Te läsa å int förstå ä som te pröje å int så.
588. Lätt fånget ä lätt förgånget.
589. Tomma tunnor bullra mest.
590. Guds kvarnar malla långsamt men säkert.
591. Håll dä på mattan män gössvä törkär.
592. Då musa ä mätt ä mjössä beskt.
593. Morgonstund har guld i mun.
594. En vacker morgon gör ofta en mulen dag.
595. Man skö int prata sit ma mun som skö äta mä.
596. Myke vill ha mer.
597. För myttje å för lite sämmä allt.
598. Många märker stå int mer.
599. Namne sämme ingen.
600. Ha man namnä skö man ha gagnä.
601. Nøravärä ä kallt från va håll ä bråsä.
602. Nöa ha ingen lag.
603. I nöden bruka man träben.
604. Man ska mota Olle i grinn.
605. En olycka komme sällan ensam.
606. Om int om hadde vörä imilla ha katta vörä køg .
607. Katta si på køgän å inte vart snäst.
608. Ombyte förnöjer.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

XVI.

609. Ingenting ä omöjlit.
610. Ont krut förgås sällan.
611. Ingenting så ont att-ä inte kan ha nagott mä sä.
612. Osvöret ä bäst.
613. Otack ä världens lön.
614. Nöden ha ingen lag.
615. I nöden prövas vännen.
616. Beröm varsamt å lasta sparsamt.
617. Han kom me fram han som köre mä oxen å.
618. Va gör man int för pengar.
619. Man gör allt för pängar.
620. Å va ä dä inte pängar gör?
621. En apa kan int bli annat än en apa.
622. Mod ger styrka.
623. Dä ä int Guss-ol allt som prästen säger.
624. Ingen regel utan undantag.
625. Dä gå bra te ſära brea rämmer ur annars lär.
626. Dä va lycka pipa höll.
627. När den fattigen blir i rik, blir i-n Hin lik.
628. I dag röd i morgon död.
629. Ingen ros tan törnen.
630. Bätter rätt å slätt än illa
631. Sakta i backarna.
632. Var å en blir sal i på sin tro.
633. Sanning består, men lögn förgår.
634. Skönheten förgår, fulheten består.
635. Sanningen ä svår te höre.
636. Se men inte röra, så skö snällä bån göra.
637. Man skö ta sen dit man kom.
638. Ungdom å visdom föſ sällan åt.
639. Nya tider, nya seder.
640. Dä ä sennt ti sekte sän säa sett bak i råva.
641. Tå sä själv känne man andra.
642. Dä ä lätt som havern på 67.
643. Som löv för vinden.
644. Han flög som agnen på 67.
645. Ful som skam.
646. Man skö ta ſea te vakerhanna.
647. ſenet bedrar.
648. Man skö int sälje ſinne förrn björn ä skötn.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 23375

649. A llting har en ände, män körven den har två.
650. Bätter brämma på foten, än skrynkla på skon.
651. Om ja bär skona på armen vart ja går, så räcker dom i mån en år.
652. Man skö int kastä bort gamme skon, förrn man vet va dän nya dög tell.
653. Ingen vet var skon kämme.
654. Skomakare, bli vid din läst.
655. Skogen ä fattigmans päls.
656. Båna ä fattigmans möbler.
657. Man minns int skörven länger än man harn.
658. Skrattar bäst som skrattar sist.
659. Mitt i bedrövelsen måste man skratta.
660. Skryt skräppe, i måra få du skrabbe älla.
661. Åt helvete mä like, bära en Håkä få jenn tista.
662. Åt helvete mä like å kom ätter mä brö å spik.
663. Bonn å spitjen å törparan å högstompan.
664. Dä ä dån igen ytt som tappe mo för en bom.
665. Vinnögde katter sut sällan rätt.
666. Var skö eva våra om int i gryta?
667. Smaka-nä på köstenä.
668. Släkten ä värst.
669. Små smulor ä också brö.
670. Sila i köpp å tjärna i rån.
671. Dä snickarn felar, dä målarn helar.
672. Snåkheten bedrar visheten.
673. Dä slut på bristre när nerkäften ä bata.
674. Lite på sne skadar inte.
675. Snål spar, å fan tar.
676. Man skö-int taka om snön ifjok.
677. Taka int om såpa som frös i fjok.
678. Sopa rennt för egen dörr, inna du sopa för andras.
679. Sorg å år göra gråa hår.
680. Äta har sin ti å ärbeta sin.
681. Om alla spötte på en sten bin bröt.
682. Dä gro allri kring en sten som flyttas jämnt.
683. Dä store tjänne varann, å dä fattige få gå ätter å söss mä på san.
684. Finnsä inge jäntrå å snören så finnsä inga bönner heller. (Sörmland).
685. Stort mot stort.

NORDISKA MUSEETS ARKIV
E. U. 2 3 3 7 5

XVIII.

686. Brua dansä i de skor ~~hon~~ hue har.
687. En sup gör ingen fyllhund.
688. Mitt i vägen ä reneste dynga.
689. En svala gör ingen sommar.
690. Ett svin kan allri äta ǒm-å int få föttran i hon.
691. Fina herrar lägger sig allri i trygå.
692. Man lägger sig sǒm ett svin å stiger opp sǒm en kär.
693. Dän sǒm sår i hunnskinspäls, får skörda i ~~skjortär~~ sotär marna.
694. Dä ä i ∽tin svyna skǒ k ∽ippes.
695. Gamla svyn ha hårda trynen.
696. Dä ä många kroker i långdansen.
697. Dän sǒm ej sår ~~sk~~ skördar ej heller.
698. En t∽mm-en säck stå inte.
699. En mätt-en fis ä en t∽mmen rapa.
700. Dä kom ätter sǒm Arbogaölä.
701. Ta nu en pris på käravis.
702. ~~S~~ Skölj dä i röva å gör dä en kask.
703. ~~K~~ Köp int grisen i sättjen!
704. ~~En~~ En go vara sälje sä säl v.
705. Den sǒm kom sist i sättjen, kom först ur.
706. Dä ha vǒre i säck, inna dä kom i påse.
707. Gå man till grannen få man höra hur dä står till hemma.
708. Gott sällskap (flera) gör vägen kort.
709. ǒm sämjan ä go rǒms-a ~~aju~~ hue ti en svynho. (slipho).
710. Den som sök, han finn.
711. Den sǒm ber, han får.
712. Gör man gott åt pack, får man skam ti tack.
713. Tack int förrn, för du hinn tacke då du gå.
714. Tag där dä finns, å lägg där dä fattas.
715. Tiden läker alla sår.

Upptecknat av C.H.Tillhagen 1937.

Sagesmän:

Johanna Karolina Lundberg, f. 1859 i Åhls sn i Dalarna; kom 1868 till Tunadal; Skåns sn flyttade 1876 till Gammelgården, Viksjö; kom 1878 till Återvänningen; Mop. 1883 till Abborråsen; hus bodde där 42 år; flyttade 1928 till Långsjön.

Greta Svensson f. 9/6 1891 på Långsjön.

FOLKMINNESARKIVET 283375

C.-H. Tillhagen